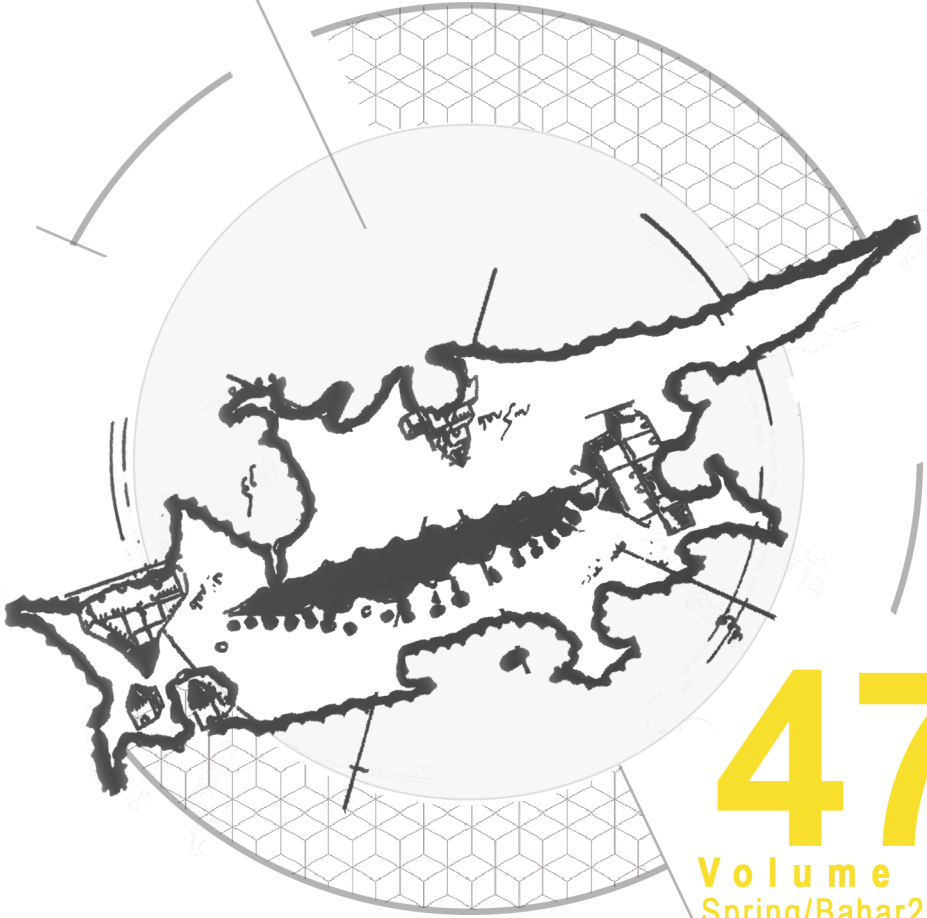

JCS

Journal of Cyprus Studies
Kıbrıs Araştırmaları Dergisi

47

Volume 22
Spring/Bahar2023

Center for Cyprus Studies
Eastern Mediterranean University

Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınevi
Eastern Mediterranean University Press

Journal of Cyprus Studies / Kıbrıs Araştırmaları Dergisi

**Volume / Cilt 22
Spring / Bahar 2023
Number / Sayı 47**

Eastern Mediterranean University / Doğu Akdeniz Üniversitesi

© 2023 Eastern Mediterranean University Press
©2023 Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınevi

ISSN: 1303-2925

Contents / İçindekiler

Volume / Cilt 22, Spring / Bahar 2023, Issue / Sayı 47

Articles / Makaleler

Kuzey Kıbrıs' ta Yaşayan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Vatandaşlarının Milli Kimlik Algılarının ve Aidiyet Duygularının İncelenmesi

Investigation National Identity Perception and Sense of Belonging of the Citizens in Turkish Republic of Northern Cyprus

Özgün Araştırma Makalesi/ Original Research Article

Hasan Buldaç 1

Reklamlarda Kültürel Unsurların Kullanımı: “Hepimiz Neneme Daşındık” ile “Yeni Yılda Biz... 😊” Reklam Filmlerinin Göstergibilimsel Analizi

The Use of Cultural Elements in Advertisements: Semiotic Analysis of “We all Moved into Grandma’s House” and “We in the New Year... 😊”

Özgün Araştırma Makalesi/ Original Research Article

Gizem Canalp..... 25

Doğu Akdeniz Üniversitesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Öğrencilerinin ve Mezunlarının Memnuniyet Düzeylerinin Belirlenmesi: Pilot Çalışma

Determination of the Satisfaction Levels of the Students and Graduates of the Department of Physiotherapy and Rehabilitation of Eastern Mediterranean University: A Pilot Study

Özgün Araştırma Makalesi/ Original Research Article

G. İyigün ; A. Özdil ; C. Ersoy ; E. Çetintaş; F.B Bilgin ; M. Malkoç 43

Askıdaki Egemenlik: Kuzey Kıbrıs'ta De Facto Devletin İnşası

Rebecca Bryant ve Mete Hatay (2021). Askıdaki Egemenlik: Kuzey Kıbrıs'ta De Facto Devletin İnşası, İstanbul: İletişim Yayınları 406 sayfa, ISBN-13:978-975-05-3222-1

Kitap Tanıtımı/ Book Review

Ahmet Ziya Akın.....67

Editor-in-chief

Assoc. Prof. Dr. Netice Yıldız, Eastern Mediterranean University

Associate Editors

Assoc. Dr. Aysu Arsoy, Eastern Mediterranean University
Prof. Dr. Fatih Bayraktar, Eastern Mediterranean University
Assoc. Prof. Dr. Güven Dinç, Akdeniz University, Turkey
Assoc. Prof. Dr. Mümtaz Güran, Eastern Mediterranean University
Assist. Prof. Dr. Nimet İlke Akçay, Eastern Mediterranean University
Assoc. Prof. Dr. Banu Tefvikler Çavuşoğlu, Eastern Mediterranean University
Assist. Prof. Dr. Gülay Umaner Duba Eastern Mediterranean University

Language Editors

Assist. Prof. Doç. Dr. Yeşim Betül Oktay, Eastern Mediterranean University
Evrin Dalyan Eberdes, Eastern Mediterranean University

Journal Secretary and Technical Support

Nessma Al-Hammadi, Eastern Mediterranean University

Page Layout and Cover Design

Nessma Al-Hammadi, Eastern Mediterranean University

Language

English / Turkish

Correspondence Address

JCS, Journal of Cyprus Studies
Center for Cyprus Studies,
Galileo Galilei Street, Administrative Building, YB 308,
Eastern Mediterranean University,
99628 Famagusta / North Cyprus (Via Mersin 10, Turkey)

E-mail: jcs@emu.edu.tr

Webpage: <http://jcs.emu.edu.tr>

Editör

Doç. Dr. Netice Yıldız, Doğu Akdeniz Üniversitesi

Yardımcı Editörler

Doç. Dr. Aysu Arsoy, Doğu Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih Bayraktar, Doğu Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Güven Dinç, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Mümtaz Güran, Doğu Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nimet İlke Akçay, Doğu Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Banu Tevfikler Çavuşoğlu, Doğu Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Gülay Umaner Duba, Doğu Akdeniz Üniversitesi

Dil Editörleri

Yard. Doç. Dr. Yeşim Betül Oktay, Doğu Akdeniz Üniversitesi
Evrim Dalyan Eberdes, Doğu Akdeniz Üniversitesi

Dergi Sekreteri ve Teknik Destek

Nessma Al-Hammadi, Doğu Akdeniz Üniversitesi

Düzen ve Kapak Tasarım

Nessma Al-Hammadi, Doğu Akdeniz Üniversitesi

Derginin Dili

İngilizce / Türkçe

Yazışma Adresi

KAD, Kıbrıs Araştırmaları Dergisi
Kıbrıs Araştırmaları Merkezi,
Galileo Galilei Sokak, Yönetmel Hizmetler Binası, YB 308,
Doğu Akdeniz Üniversitesi,
99628 Gazimağusa / Kuzey Kıbrıs (Mersin 10, Türkiye)

E-posta: jcs@emu.edu.tr

Web Sayfası: <http://jcs.emu.edu.tr>

Academic Advisory Board

Tuğrul Arat, TOBB University of Economics and Technology - Turkey
Müge Beidoğlu, Middle East Technical University - North Cyprus
Rebecca Bryant, Utrecht University - Netherlands
Nico Carpentier, Charles University - Czech Republic
Janet P. Engle, University of Illinois at Chicago - USA
Doğu Erdener, Middle East Technical University - North Cyprus
Mine Sibel Gurun, Bursa Uludağ University - Turkey
Warren Haffar, Arcadia University - USA
Zeki Koday, Atatürk University - Turkey
Derya Oktay, Maltepe University - Turkey
İlhan Raman, Eastern Mediterranean University - North Cyprus
Sanem Şahin, University of Lincoln - UK
Ali Satan, Marmara University - Turkey
David Smahel, Masaryk University - Czech Republic
Oktay Uygun, Yeditepe University - Turkey
Marcel Vellinga, Oxford Brookes University - UK
Vamık D. Volkan, University of Virginia - USA
Heikki Vuorel, University of Helsinki - Finland
Michael J. K. Walsh, Savannah College of Art and Design - USA

About the Journal

The Journal of Cyprus Studies is a publication of the Center for Cyprus Studies (EMU-CCS) which was launched in 1995. It is a multi-disciplinary, refereed and bilingual journal (both in English and Turkish) published biannually. The Journal of Cyprus Studies is dedicated to the scholarly study of all aspects of Cyprus issues at a global level. It plays an active role in the development of an authoritative archive and bibliography of sources and the provision of a scholarly, academic forum for the analysis, exchange and critique of ideas on social, cultural, historical, environmental, political and legal matters relevant to the past, present or future of Cyprus. Papers submitted for consideration are expected to focus on subject matter specifically related to the island of Cyprus and may include, but are not restricted to the following areas of interest: Art, History, Literature, Linguistics, Music, Theater, Architecture, Archaeology, Cultural Heritage studies, Communication, Education, Psychology, Sociology, Geography, Folklore, Gender studies, Politics, International Relations, Law, Business, Management, Finance, Economics, Tourism, Medicine, Environment, Engineering as well as book reviews on recent publications, historical sources, abstracts of recent theses on Cyprus and news and reports on important recent scientific events.

Akademik DanıŐma Kurulu

Tuğrul Arat, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi - Türkiye
Müge Beidoğlu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi - Kuzey Kıbrıs
Rebecca Bryant, Utrecht Üniversitesi - Hollanda
Nico Carpentier, Charles Üniversitesi - Çek Cumhuriyeti
Janet P. Engle, Chicago'daki Illinois Üniversitesi - ABD
Doğu Erdener, Orta Doğu Teknik Üniversitesi - Kuzey Kıbrıs
Mine Sibel Gurun, Bursa Uludağ Üniversitesi - Türkiye
Warren Haffar, Arcadia Üniversitesi - ABD
Zeki Koday, Atatürk Üniversitesi - Türkiye
Derya Oktay, Maltepe Üniversitesi - Türkiye
İlhan Raman, Doğu Akdeniz Üniversitesi - Kuzey Kıbrıs
Sanem Şahin, Lincoln Üniversitesi - İngiltere
Ali Satan, Marmara Üniversitesi - Türkiye
David Smahel, Masaryk Üniversitesi - Çek Cumhuriyeti
Oktay Uygun, Yeditepe Üniversitesi - Türkiye
Marcel Vellinga, Oxford Brookes Üniversitesi - İngiltere
Vamık D. Volkan, Virginia Üniversitesi - ABD
Heikki Vuorel, Helsinki Üniversitesi - Finlandiya
Michael J. K. Walsh, Savannah Sanat ve Tasarım Koleji - ABD

Dergi Hakkında

Kıbrıs Araştırmaları Dergisi Doğu Akdeniz Üniversitesi Kıbrıs Araştırmaları Merkezi'nin yayın organı olup, yayın hayatına 1995'de başlamıŐtır. Kıbrıs ile ilgili, Türkçe veya İngilizce özgün ve evrensel boyutta çalıŐmalara yer veren hakemli bir dergi olarak yılda iki kez yayımlanmaktadır. Kıbrıs ile ilgili bilimsel multidisipliner makalelerin yanı sıra, tanıtım yazıları, güncel bilimsel etkinlikler ile ilgili haberler, raporlar ve arŐiv belgelerine yer vermekte olan Kıbrıs Araştırmaları Dergisi (JCS), Kıbrıs'ın geçmiŐi, bugünü ve geleceği ile ilgili sosyal, kültürel, tarihsel, çevresel, politik ve hukuki konuların disiplinler arası bir yaklaŐımla incelenmesi, tartıŐılması ve arŐivlenmesi için bilimsel bir forum oluŐturmayı amaçlamaktadır. Kıbrıs Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanmak üzere değerlendirilecek olan çalışmaların Kıbrıs adası ile ilgili konular çerçevesinde Sanat, Tarih, Edebiyat, Dilbilimi, Müzik, Tiyatro, Mimarlık, Arkeoloji, Kültürel Miras ÇalıŐmaları, İletişim, EĞitim, Psikoloji, Sosyoloji, Coğrafya, Halkbilimi, Cinsiyet ÇalıŐmaları, Siyaset, Uluslararası İliŐkiler, Hukuk, İŐletme, İŐletme Yönetimi, Finans, Ekonomi, Turizm, Tıp, Çevre, Mühendislik ve bu gibi alanlardan makaleler, kitap, tarihi kaynaklar ve filmlere ait tanıtımlar yanında yeni tamamlanmıŐ yüksek lisans ve doktora tezi özetleri, güncel bilimsel etkinlik haberleri ve raporlar olması beklenir.

Doğu Akdeniz Üniversitesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Öğrencilerinin ve Mezunlarının Memnuniyet Düzeylerinin Belirlenmesi: Pilot Çalışma

G. İyigün* ; A. Özdiİ† ; C. Ersoy‡ ; E. Çetintaş§ ; F.B Bilgin** ; M. Malkoç††
Doğu Akdeniz Üniversitesi

Özet

Bu çalışma Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ), Sağlık Bilimleri Fakültesi bünyesindeki Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencilerinin ve mezunlarının memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirildi. Çalışma, DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü'nde eğitim alan öğrencilerin ve mezunlarının katılımıyla gerçekleştirildi. Katılımcıların sosyodemografik ve akademik bilgileri kaydedildi. Çalışmada memnuniyet düzeyinin belirlenmesinde Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Öğrencileri Memnuniyet Düzey Anketi (FÖMDA)'nin öğrenciler ile ilgili A-F kategorileri ve mezunlar ile ilgili G kategorisi kullanıldı. Çalışmaya DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon lisans programı öğrencisi 43 kişi (yaş ortalaması: 21.51±1.57) ve en az 2 sene önce mezun olmuş 28 kişi (yaş ortalaması: 25,71±1,18) olmak üzere toplam 71 birey dâhil edildi. FÖMDA alt kategorilerinden toplanan verilere göre öğrencilerin memnuniyet düzeyinin en yüksek olduğu maddenin FÖMDA-Fa (39,25 puan), memnuniyet düzeyinin en düşük olduğu maddenin ise FÖMDA-A (34,46 puan) olduğu görüldü. Mezunların memnuniyet düzeyinin en yüksek olduğu maddenin FÖMDA-Gb (41,95 puan) olduğu, memnuniyet düzeyinin en düşük olduğu maddenin ise FÖMDA-Ga (34,23 puan) olduğu belirlendi. DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencilerinin ve mezunlarının genel memnuniyet düzeylerinin iyi olduğu saptandı. Öğrencilerin memnuniyet düzeyinin en yüksek olduğu maddelerin ders programlarının içeriği, planlanması ve yürütülmesi, stajların teorik bilgiyi ve iletişim becerisini artırması ve internet ve bilgisayar laboratuvarlarının yeterliliği; en düşük olduğu maddelerin ise öğrenci görüşlerinin ve kararlarının alınması, sınav sorularının ölçebilirliği, staj süresi ve hasta çeşitliliğinin yeterliliği ve ulaşım ağının yeterliliği ile ilgili maddeler olduğu görüldü. Mezunların memnuniyet düzeyinin en yüksek olduğu maddelerin lisans eğitimi kalitesi ve ekip anlayışı, en düşük maddelerin ise fakültenin iş bulmadaki rolü ve yaşam boyu öğrenme bilinci kazandırma ile ilgili maddeler olduğu tespit edildi.

Anahtar kelimeler

Öğrenci, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Eğitim, Memnuniyet Düzeyi

*Doç. Dr. Gözde İyigün, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ve Rehabilitasyon Bölümü, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs, gozde.iyigun@emu.edu.tr, [ORCID ID: 0000-0001-8346-9952]

†Uzm. Fzt. Aytül Özdiİ, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ve Rehabilitasyon Bölümü, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs, aytul.ozdil@hotmail.com, [ORCID ID: 0000-0002-0392-9953]

‡Uzm. Fzt. Ceren Ersoy, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ve Rehabilitasyon Bölümü, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs, ceren.ersoy@outlook.com.tr [ORCID ID: 0000-0001-8407-2287]

§Uzm. Fzt. Erdoğan Çetintaş, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ve Rehabilitasyon Bölümü, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs, erdogan.cetintas3@gmail.com [ORCID ID: 0000-0002-3228-1455]

Determination of the Satisfaction Levels of the Students and Graduates of the Department of Physiotherapy and Rehabilitation of Eastern Mediterranean University: A Pilot Study

G. İyigün* ; A. Özdil† ; C. Ersoy‡ ; E. Çetintaş§ ; F.B Bilgin** ; M. Malkoç††
Eastern Mediterranean University

Abstract

This study aimed to determine the satisfaction levels among undergraduates and graduates of the Physiotherapy and Rehabilitation Department under the Faculty of Health Sciences of Eastern Mediterranean University (EMU). The participants in the study were EMU's Physiotherapy and Rehabilitation Department undergraduates and graduates. The participants' socio-demographic and academic information was recorded. The Satisfaction Level Survey of Physiotherapy Students (SLS-PT) A-F categories was used to assess the satisfaction levels of Physiotherapy and Rehabilitation undergraduates. Category G was utilised to determine the satisfaction levels of graduates in the study. A total of 71 people were studied, including 43 undergraduates (mean age: 21.51±1.57) and 28 graduates (mean age: 25,71±1,18) from the Physiotherapy and Rehabilitation program. The SLS-PT-Fa subcategory received the highest level of satisfaction (39.25 points), while the SLS-PT-A subcategory had the lowest level of satisfaction (34.46 points) for undergraduates. The SLS-PT-Gb (41.95 points) subcategory received the highest degree of satisfaction, while SLS-PT-Ga (34.23 points) subcategory had the lowest level of satisfaction among the graduates. EMU Physiotherapy and Rehabilitation Department undergraduates and graduates were found to have high overall satisfaction levels. Student satisfaction was highest for content, planning and execution of course programs; increased theoretical knowledge and communication skills through internships; and adequate internet access and computer laboratories. However, it was lowest for student decision prioritisation, measurability of success through exams, internship duration, patient diversity, and transportation network sufficiency. The highest levels of satisfaction among graduates were for the quality of undergraduate education and healthcare collaboration, while the lowest levels of satisfaction were for the role of the faculty in obtaining a job and lifetime learning awareness.

Keywords

Student, Physiotherapy and Rehabilitation, Education, Satisfaction Level

**Uzm. Fzt. Fatma Betül Bilgin, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ve Rehabilitasyon Bölümü, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs, betulll_96@hotmail.com [ORCID ID: 0000-0001-9570-4673]

‡Prof. Dr. Mehtap Malkoç, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ve Reha bilitasyon Bölümü, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs, mehtap.malkoc@emu.edu.tr [ORCID ID: 0000-0003-4587-2120]

Original Research Article
Article submission date: 16 November 2021
Article acceptance date: 7 December 2022
1302-9916©2022 emupress

Özgün Araştırma Makalesi
Makale gönderim tarihi: 16 Kasım 2021
Makale kabul tarihi: 7 Aralık 2022

Giriş

Fizyoterapistler; bireyleri değerlendiren, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon tanılmasını yapan, planlayan, uygulayan ve izleyen, mesleki otonomisi olan, kendi eylemlerinden sorumlu özerk sağlık profesyonelleridir. Fizyoterapistler, fiziksel, psikolojik, duygusal ve sosyal faktörleri kapsayan kanıta dayalı yaklaşımlar kullanarak, bireyin yaşamı boyunca topluma katılımını, sağlığın korunmasını ve yeniden kazandırılmasını, hareket yeteneğini, fiziksel aktivitesini ve fonksiyonel yeteneklerini iyileştirirler (Association of American Physical Therapy 2001); (Can 2016). Fizyoterapi ve Rehabilitasyon mesleği dünyada yüz yıl, Türkiye’de ise yaklaşık elli dokuz yıldır sürdürülmektedir. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon eğitimi Türkiye’de 1961 yılı itibariyle Hacettepe Üniversitesi’nde başlamış olup Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde (KKTC) ise ilk lisans programı olarak Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde (DAÜ) 2010-2011 eğitim-öğretim yılında verilmeye başlanmıştır. KKTC’de toplam yirmi bir yükseköğretim kurumu bulunmakta, bunların on tanesinde Fizyoterapi ve Rehabilitasyon eğitimi verilmektedir (KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı n.d.). Ulusal ve uluslararası üniversiteler arasında giderek yükselmekte olan rekabet hem Fizyoterapi ve Rehabilitasyon öğrencilerinin hem de fizyoterapist yetiştiren eğitim kurumlarının iyileştirilmesi için baskı yaratmış, eğitim hizmetlerinin kalitesinin yanı sıra nitelikli fizyoterapist yetiştirmenin önemini de oldukça artırmıştır (Ekinci and Burgaz, 2007).

Türkiye ve Kuzey Kıbrıs’ta faaliyet gösteren birçok üniversitede Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü bulunmasına rağmen hepsi aynı alt yapıya sahip değildir. Özellikle fiziki ve akademik alt yapı yanında klinik uygulamalarının yapıldığı hastane ve klinik ortam olanaklarının yetersizliği en büyük olumsuzluklar arasında yer almaktadır (Erden, Cavlak ve Turhan, 2017). Öğrenmenin en önemli niteliklerinden biri olan öğrenci memnuniyeti, eğitim hizmetleri açısından öğrencinin eğitim aldığı kurumla ilgili kişisel değerlendirmesinin önem arz ettiği ve üniversite programının kalitesini, etkililiğini, öğrenci alımını, kalıcılığını, çıktılarını ve mezun oranını etkilemektedir (Alghamdi, Alzahrani, ve Abdel-aziem, 2017; DeShields, Kara, and Kaynak 2005). Öğrenci memnuniyeti, eğitim hizmetlerinin kalitesinin beraberinde üniversite tarafından sağlanmış olan diğer (yemek, yurt ve ulaşım) imkânlarının kalitesi, fiziksel altyapının (laboratuvarlar, sınıflar ve diğer olanaklar) nitelik ve nicelik olarak uygunluğu, öğrencinin öğretim elemanları ve üniversite personeliyle olan ilişkisiyle sağlanmaktadır (Mark 2013; Uzgören ve Uzgören 2007). Öğrencilerin eğitim hizmetlerinin beraberinde üniversite tarafından sağlanan eğitim dışı imkânlardan memnuniyeti üniversitenin tercih edilebilirliğini, öğrencinin motivasyonunu ve akademik ortamdaki başarısını etkileyen önemli faktörlerden biridir. Üniversite eğitim ortamında öğrenci tatmin seviyesi ne kadar yüksekse, öğrencinin eğitim kurumunda kalma ve kurumu diğer öğrencilere önerme olasılığı o kadar yüksek olur. Dolayısıyla, öğrenci memnuniyeti kurumsal etkililiğin ve öğrenci tatmin sonuçlarının belirtici olarak kabul edilmektedir (Aitken 1982; Alghamdi, Alzahrani ve Abdel-aziem, 2017; Astin, 1987).

Öğrenci memnuniyetine katkıda bulunan faktörleri anlamak ve bu doğrultuda kurumsal iyileştirmeleri yapmak, eğitim kalitesinin yükselmesini sağlamaktadır (Baykal ve diğerleri 2005). Yüksek Öğretim kurumların varlığı, kabul edilen

öğrencilerin tatmin edilmesine, artan sayıda öğrencinin ihtiyaçlarının ve bu eğitim seviyesinde gerekli kalitenin karşılanmaya çalışılmasıyla ilişkilidir (Alghamdi, Alzahranı ve Abdel-Aziem, 2017). Kahraman ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilerin demografik bilgileri ve öğrenim sürelerinin eğitim hizmetleri ve eğitim dışı imkânlarla ilgili beklenti ve memnuniyet düzeyleri üzerinde etkili faktörler olabileceği vurgulanmaktadır (Kahraman, Saraç ve Kaya, 2018). Yayımlanmış kaynaklarda üniversite öğrencilerinin memnuniyetinin öğrencilerin akademik başarıları, eğitime katılımları ve motivasyonlarını etkilediği yapılan çalışmalarla gösterilmiştir. Bu nedenle son yıllarda üniversitelerde öğrenci memnuniyetinin belirlenmesi giderek artan bir uygulama olmuştur.

Öğrenci değerlendirilmelerine verilen önemin artışı, bu değerlendirmelerde kullanılan ölçeklerin oluşturulması gerekliliğini doğurmuştur. Ulusal ve uluslararası akademik yayınlarda Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin memnuniyet düzeylerini ve memnuniyeti etkileyen faktörleri araştıran çalışmalar mevcut olsa da Fizyoterapi ve Rehabilitasyon eğitimi ile ilgili öğrenci, mezun, süpervizör ve öğretim elemanlarının tümünün memnuniyet düzeyini sorgulayan anket bulunmamaktadır (D'Souza vd. 2015; Fontaine, 2014; Papathanasiou, Tsaras ve Sarafis, 2014). Fontaine ve arkadaşlarının 2014 yılında yapmış oldukları çalışmada, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencilerinin memnuniyetinin ve memnuniyetle ilişkili etken faktörlerin araştırılması amacıyla daha kapsamlı ölçeklerin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır (Fontaine, 2014). Bunun yanı sıra, DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencilerinin demografik bilgiler dışında eğitimciler ile ilgili sorun-çözüm odaklı farklı parametreler üzerine olan memnuniyetlerini ölçecek anketlere ihtiyaç olduğu belirtilmiştir (Erden, Cavlak ve Turhan, 2017).

Bu çalışma, DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon öğrencileri ve mezunlarının memnuniyet düzeylerinin DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü öğretim elemanları tarafından geliştirilen Fizyoterapi Öğrencileri Memnuniyet Düzey Anketi (FÖMDA) kullanılarak belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bir pilot çalışmadır.

Çalışmada Uygulanan Metodoloji

Bireyler

Bu çalışma Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından ETK00-2020-0244 sayılı karar ile onaylandı. Çalışma DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü'nde eğitim alan ve çalışmaya dâhil etme ölçütlerine uygun olan tüm öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirildi. Yapılan çalışmanın amacı ve içeriği anlatıldıktan sonra dâhil edilme kriterlerine uyum sağlayan gönüllü katılımcılar belirlenip, aydınlatılmış onam formları imzalatıldı. Çalışmada yer alacak öğrenciler için dâhil edilme ölçütleri, DAÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Türkçe lisans programı ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi olmak ve akademik not ortalamasının (GPA) $\geq 2,5$ olmasıdır. Yatay veya dikey geçiş yapan öğrenciler çalışmaya dahil edilmedi. Mezun olan öğrenciler için dâhil edilme kriterleri, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon lisans eğitimini DAÜ' de tamamlamış olmak ve eğitim içeriğini değerlendirmek için yeterli tecrübeyi sağlaması amacıyla bu fakülteden en az iki yıl önce mezun olmuş olmak olarak belirlendi.

Veri Toplama Yöntemi

Katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini kaydetmek için oluşturulan formda cinsiyet ve yaş bilgileri sorgulandı. Öğrencilerin kaçınıcı sınıfta oldukları, genel akademik not ortalamaları ve dönem sonu akademik not ortalamaları, mezun olunan lise türü ve anne-baba eğitim durumu kaydedildi. Çalışmada DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü tarafından oluşturulan "Fizyoterapi Öğrencileri Memnuniyet Düzey Anketi (FÖMDA)" kullanıldı. Çalışmaya katılan bireyler değerlendirme yapan kişilerle bire bir görüşme yöntemi ile veya elektronik posta yoluyla değerlendirildi. Elektronik posta yoluyla katılan bireylerden anketi cevaplandırıp yine elektronik posta yoluyla değerlendiriciye iletmeleri talep edildi. Yüz yüze yapılan tüm değerlendirmeler bu süre içerisinde ve tek oturumda tamamlandı ve değerlendirmeler ortalama 75-90 dakika sürdü. Veri toplama işlemi tarihleri 2020-2021 eğitim-öğretim yılı içerisinde gerçekleştirildi.

Fizyoterapi Öğrencileri Memnuniyet Düzeyi Anketi (FÖMDA)

FÖMDA, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünde okuyan öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi amacı ile DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğretim elemanları tarafından oluşturuldu. Bu anket Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümünde öğrenim gören veya mezun olan öğrencilerin, öğretim elemanlarının ve klinik süpervizörlerin memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılacak kapsamlı bir enstrüman ortaya çıkarmak amacıyla geliştirildi. Anket geliştirme ve uygulamanın Anderson ve Arsenault tarafından belirtilen altı temel adımı bulunmaktadır: (1) soruların belirlenmesi; (2) anket maddelerinin taslağının hazırlanması; (3) maddelerin sıralanması; (4) anketin tasarlanması; (5) pilot test uygulaması ve enstrümanın gözden geçirilip son haline getirilmesi; (6) veri toplama ve analizi için strateji geliştirilmesi (Anderson ve Arsenault 1998).

Çalışmamızın birinci basamağında soruların belirlenmesi amacıyla çalışmaya dahil edilecek bireylerin akademik ortam, eğitim programları yeterliliği, ölçme ve değerlendirme kriterleri, akademik personelle ilgili yeterlilik, fiziksel ve sosyal koşullar, klinik deneyim olanakları, mezunların memnuniyeti, öğretim elemanları memnuniyeti, süpervizör/klinik danışman memnuniyeti düzeylerini belirleyebilmek için anket içeriğini oluşturacak problemler belirlendi; problemlerin belirlenebilmesi için ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri, mezunlar ve süpervizörlerden belirlenen gönüllü temsilcilerle dört araştırmacı arasında görüşmeler gerçekleştirildi. Anket maddelerinin taslağının hazırlandığı ikinci basamağında ise araştırmacılar gerekli araştırmaları yaparak bir araya geldi; dört farklı toplantı ve uzun istişareler sonucunda soruların yapılandırılması, gözden geçirilip son haline getirilmesi ve sıralama yapılması hakkında ortak bir görüşe varıldı. Anket maddelerinin taslağını oluşturmak amacıyla öğrencilerin akademik, sosyal ve fakülte içerisinde kullanabilecekleri fiziki alanlarla ilgili memnuniyet düzeylerini değerlendiren sorular tasarlandı. Mezunlar için ise fakülteden aldıkları eğitimin yeterliliği, mesleki zorluklarla başa çıkabilme yetenekleri ve sağlık alanında fizyoterapistlerin mesleki memnuniyetlerini değerlendirmek için sorular tasarlandı. Soruları tasarlamak amacıyla akademik yayın taraması yapıldı (Robins, Gruppen, Alexander, Fantone ve Davis, 1997); (Chartered Society of Physiotherapy, 2020);

(Ziaee, Ahmadinejad ve Morravedji, 2004); (Devebakan, Koçdor, Musal ve Güner, 2003); (Neumayer vd., 2002); (Buccieri, Pivko ve Olzenak, 2011); (Furze, Kenyon ve Jensen, 2015); (Çelebiler, Süzen ve Şendağ, 2013); (Mark, 2013); (Ulusoy, Arslan ve Bekar, 2010); (Ansari, 2003). Sorular tasarlandıktan sonra, her anket için iki yüz soruluk havuz oluşturuldu.

Çalışmanın üçüncü basamağında sorular, başlık isimleri Akademik Ortam, Eğitim Programları Yeterliliği, Ölçme ve Değerlendirme Kriterleri, Akademik Personelle İlgili Yeterlilik, Fiziksel ve Sosyal Koşullar, Klinik Deneyim Olanakları ('Fa' Uygulamalı eğitim olanakları ve 'Fb' Hasta tanıma olanakları), Mezun Memnuniyeti ('Ga' İş hayatı ile ilgili memnuniyet ve 'Gb' Kalite ile ilgili memnuniyet), Öğretim Elemanları Memnuniyeti ve İ- Süpervizör / Klinik Danışman Memnuniyeti olmak üzere belirlenerek dokuz alt başlık altında sıralandı.

Çalışmanın dördüncü basamağında, dört araştırmacı tarafından farklı zamanlarda yapılan toplantılarla anket tekrar tartışılıp tekrar gözden geçirilerek yeniden tasarlandı. Öğretim elemanları için üniversite ve fakülte olanakları ile ilgili memnuniyetlerini değerlendiren maddeleri belirlemek için akademik yayın taraması yapıldı ve anket tasarlandı. Süpervizörler için stajyerlerin akademik ve mesleki etik değerlerini değerlendiren soruları içeren anket tasarlandı. Bu aşamada iki yüz soruluk havuzdan yüksek düzeyde benzerlik gösterenler çıkartılarak her kategorinin on soru içermesi uygun bulundu ve puanlama amacıyla beşli likert ölçeği kullanıldı. Seçenekler, "kötüden iyiye" doğru derecelendirildi ve her bir soru "Hiç", "Az", "Orta", "Çok" ve "Pek çok" şeklinde yapılandırıldı. Anketler, imla kuralları yönünden ve biyoistatistik uzmanından görüş alınarak, tekrar yeniden düzenlendi.

Anketin pilot test uygulaması ve enstrümanın gözden geçirilip son haline getirilmesi aşaması olan beşinci basamağında anketler öğrencilere pilot test olarak uygulandı ve enstrümanın yeniden düzenlenmesi için gerekli çalışma tasarımı planlandı. Son aşamada veri toplama ve analizinin nasıl yapılacağı belirlenip, öğrencilere anketler farklı zamanlarda yüz yüze uygulandı. Oluşturulan anketler öğrencilere çalışmanın amacını ve anket içeriği detaylı şekilde açıklayan onam formu imzalatıldıktan sonra sınıf ortamında dağıtıldı. Katılımcılardan anketleri isim yazmadan yanıtlamaları ve bittiğinde ters bir şekilde kutuya atmaları istendi.

Bu çalışmada, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencileri memnuniyet düzeyinin ölçülebilmesi amacıyla geliştirmiş olduğumuz FÖMDA'nın pilot test uygulaması olarak kullanımı hedeflenmiştir.

Bu çalışma dâhilinde FÖMDA 'A' ile 'G' kategorileri arasında yer alan, öğrenciler ve mezunlar ile ilgili kısmı kullanıldı. Ayrıca öğrenci memnuniyetini sorgulayan A, B, C, D ve E maddeleri, staj yapmakta veya yapmış olan öğrencilerin memnuniyetini sorgulayan F (Fa ve Fb) maddesi ve mezunların iş hayatı ve eğitim kalitesi ile ilgili memnuniyetini sorgulayan G (Ga ve Gb) maddesi kullanıldı. Ancak, örneklem büyüklüğünün yeterli olmaması nedeniyle öğretim elemanlarının memnuniyetine yer veren "H" ve süpervizörlerin memnuniyetine yer veren "İ" maddelerine yer verilmemiştir.

Veri Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 veri analiz paket yazılımı kullanıldı. Öğrencilerin ve mezunların sosyo-demografik (yaş) ve akademik (not ortalaması) özelliklerinin belirlenmesinde ortalama ve standart sapma tanımlayıcı istatistikler kullanılmış olup, cinsiyet, sınıf, mezun olunan lise, anne- baba eğitim durumu frekans analizi ve yüzde (%) olarak verilerek öğrencilerin memnuniyet sorularına verdikleri yanıtların dağılımı gösterildi. Histogramlar ve grafiklerle görsel olarak ve Kolmogorov-Smirnov Normallik Testini kullanarak analitik yöntemlerle incelenen veri dağılımı normal dağılım göstermemektedir. Anketler oluşturulduktan sonra veri toplama sürecindeki analizler tanımlayıcı istatistikler (ortanca, minimum, maksimum, aralık ve yüzde) olarak hesaplandı. Değerlendirmede karşılaştırma ve tanımlayıcı verilerin analizinin kullanılması tercih edildi. Anketin tavan ve taban etkisi değerlendirildi. Buna göre tavan ve taban etkisi için %20'ye kadar olan değerler normal kabul edildi (McHorney ve Tarlov, 1995).

Bulgular

Çalışmaya dâhil edilme kriterlerine uygun ve gönüllü olan toplam kırk üç öğrenci ve yirmi sekiz mezun dâhil edildi. Katılımcıların sosyo-demografik bilgileri alındıktan sonra memnuniyet anketlerini doldurmaları istendi. Katılımcıların demografik verilerine bakıldığında öğrencilerin yaş ortalamalarının 21.51 ± 1.57 , kadın/erkek (K/E) oranının ise 30/13 olduğu, mezunların yaş ortalamalarının $25,71 \pm 1,18$, kadın/erkek (K/E) oranının ise 14/14 olduğu tespit edildi. Öğrencilerin akademik not ortalamalarının (GPA) 2.81 ± 0.39 , genel akademik not ortalamalarının (CGPA) 2.68 ± 0.34 , mezunların CGPA'lerinin $2,85 \pm 0,44$ olduğu belirlendi. Öğrencilerin %23.3'ü düz lise, %76,6'sı ise Anadolu-Fen Lisesi mezunudur. Çalışmaya dâhil edilen öğrencilerin %7'si (üç kişi) 2. sınıf, %39,5' i (on yedi kişi) 3. sınıf, %53.5 (yirmi üç kişi) 4. sınıf öğrencisi olduğu belirlendi. Öğrencilerin aile eğitim düzeyleri incelendiğinde öğrencilerin babalarının çoğunun üniversite mezunu (okur yazar değil %2.3, ilkokul %7, ortaokul %7, lise %34.9 ve üniversite %48.8) ve annelerinin çoğunun ise lise mezunu (ilkokul %14, ortaokul %16.3, lise %46.5 ve üniversite %23.3) olduğu belirlendi (Tablo 1.1.).

Tablo 1.1. Ulusal Kimlik Algısı Değişkeninin Milli Kimlik Algısı ve Aidiyet Duygusu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Öğrenci		Mezun	
	n	%	n	%
Cinsiyet				
Kadın	30	69,8	14	50,0
Erkek	13	30,2	14	50,0
Yaş ($\bar{x} \pm s$)	21,51 $\pm$ 1,58		25,71 $\pm$ 1,18	
GPA ($\bar{x} \pm s$)	2,82 $\pm$ 0,40		-	
CGPA ($\bar{x} \pm s$)	2,69 $\pm$ 0,34		2,85 $\pm$ 0,44	
Sınıf				
İkinci sınıf	3	7,0		
Üçüncü sınıf	17	39,5		
Dördüncü sınıf	23	53,5		
Mezun olunan lise türü				
Düz lise	10	23,3		
Anadolu/Fen lisesi	33	76,7		
Baba eğitim durumu				
İlköğretim	7	16,3		
Lise	15	34,9		
Üniversite	21	48,8		
Anne eğitim durumu				
İlköğretim	13	30,2		
Lise	20	46,5		
Üniversite	10	23,3		

Parametre bazında bakıldığında iyi (4 puan) ve çok iyi (5 puan) olarak değerlendirilen parametreler güçlü olunan yönleri ifade etmektedir. Buna karşın, orta (3 puan) ve düşük (≤ 2 puan) olarak değerlendirilen parametrelerin güçlendirilmesi gereken hususları belirtmektedir. Buna göre öğrencilerin FÖMDA-A "Akademik ortam" memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde "öğrencileri ilgilendiren bilgilerin doğru zamanda iletilmesi" (9. madde) ve memnuniyetlerinin en düşük bulunan madde "öğrenci kararlarının ön planda tutulması" (8. madde) olduğu görüldü. FÖMDA-B "Eğitim programları yeterliliği" memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde "ders çıktılarının dönem başında verilip buna uygun ilerlenmesi" (8. madde) ve memnuniyetlerinin en düşük bulunan madde "pratik ders süre yeterliliği" (4. madde) olduğu bulundu. FÖMDA-C "Ölçme ve değerlendirme kriterlerine" ilişkin memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde "pratik sınav sorularının ders içerikleriyle paralel olması" (7. madde) ve memnuniyetlerinin en düşük bulunan madde "sınav soru ve öğrenci değerlendirmelerinin gerçek başarıyı net olarak ölçmesi" (1. madde) olduğu tespit edildi. FÖMDA-D "Akademik personelle ilgili yeterlilik" memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde

öğretim elemanlarının ders başlangıç ve bitiş saatlerine uyum sağlaması" (4. madde) ve memnuniyetlerinin en düşük bulunan madde "alınacak kararlarda öğrenci görüşlerinin alınması" (10. madde) olduğu görüldü. FÖMDA-E "Fiziksel ve sosyal koşullar" memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde "fakültede bulunan internet ve bilgisayar erişiminin yeterli olması" (5. madde) ve memnuniyetlerinin en düşük bulunan madde "ulaşım ağının imkânları" (10. madde) olduğu bulundu.

FÖMDA-Fa "Klinik deneyim olanakları (uygulamalı eğitim)" memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde "staj süresince gördükleri vakaların teorik bilgiyi pratik ile pekiştirme imkânı bulmaları" (8. madde) ve memnuniyetlerinin en düşük bulunan madde "staj süresi" (9. madde) olduğu tespit edildi. FÖMDA-Fb "Klinik deneyim olanaklarına (hasta tanıma)" memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde "stajların hastalar ile iletişim yeteneğini artırması" (3. madde) ve memnuniyetlerinin en düşük bulunan madde "hasta çeşitliliği" (2. madde) olduğu görüldü. FÖMDA-Ga "İş hayatı ile ilgili" memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde "sağlık ekibinin önemli bir parçası olma" (7. madde) ve memnuniyetlerinin en düşük bulunan madde "fakültenin iş bulmadaki rolü" (2. madde) olduğu bulundu. FÖMDA-Gb "Kalite ile ilgili" memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde "lisans eğitimi kalitesi" (5. madde) ve memnuniyetlerinin en düşük bulunan madde "yaşam boyu öğrenme bilinci kazandırma" (2. madde) olduğu tespit edildi (Tablo 2.1-2.9).

Fizyoterapi Öğrencilerinde Memnuniyet Düzeyi Anketi'ne verilen yanıtların homojenliğini değerlendirmek için öğrencilerin vermiş olduğu yanıtların en düşük ve en yüksek puanlarının yüzdeliği hesaplandı. Çalışmamızda %20'lik sınırı aşırı tavan etkisi gösteren maddeler şu şekildedir; FÖMDA-A'nın 3. ve 9. maddeleri, FÖMDA-B'nin 8, 9 ve 10. maddeleri, FÖMDA-C'nin 4, 5, 6, 7, 8 ve 10. maddeleri, FÖMDA-D'nin 1, 4, 6, 7 ve 8. maddeleri, FÖMDA-E'nin 4, 5, 6 ve 8. maddeleri, FÖMDA-Fa'nın 1, 6, 8 ve 10. maddeleri, FÖMDA-Ga'nın 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. maddeleri ve FÖMDA-Gb'nin ise tüm maddeleri. Taban etkisi açısından incelendiğinde sadece FÖMDA Ga'nın 2 ve 3. maddelerinde mevcut iken diğer alt-bölümlerde taban etkisi gösteren maddeye rastlanmadı.

Tablo 2.1. FÖMDA-A Akademik ortam alt kategorisi memnuniyet sorularına verilen yanıtların dağılımı (%)

FÖMDA – A Maddeleri (N=43)	Öğrenci %					Medyan (Ortanca)	Minimum Maksimum	Range (Aralık)
	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok			
1.Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünü seçtiğim için memnunum.	7,0	4,7	48,8	20,9	18,6	3,00	1-5	4
2.Üniversitemizde Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümünü seçtiğim için memnunum.	2,3	9,3	30,2	39,5	18,6	4,00	1-5	4
3.Fakültemizde / Bölümümüzdeki eğitim kalitesinden genel olarak memnunum.	0,0	4,7	18,6	51,2	25,6*	4,00	2-5	3

4.Üniversitemiz / fakültemizde, öğrencilere farklı disiplinlerle çalışma ve/veya işbirliği yapma fırsatı (örneğin: doktor, hemşire, psikolog, sosyal çalışmacı vb. gibi) ve yeteneği kazandırdığını düşünüyorum.	7,0	25,6	34,9	30,2	2,3	3,00	1-5	4
5.Fakültemizdeki Fizyoterapi ve Rehabilitasyon eğitim programı, öğrencilerin çalışmalarını yazılı ve sözlü sunma ve düşüncelerini etkin bir şekilde aktarma becerisi kazandırdığını düşünüyorum.	2,3	11,6	37,2	41,9	7,0	3,00	1-5	4
6.Fakültemizdeki Fizyoterapi ve Rehabilitasyon eğitim programının, öğrencilerin problem çözme, güncel teknik ve yöntemleri (örneğin: literatür araştırması yapabilmek gibi) kullanma yeteneğini geliştirdiğini düşünüyorum.	0,0	2,3	41,9	46,5	9,3	4,00	2-5	3
7.Bölümümüzde öğrencilere haklarını kullanma fırsatı sunulduğunu düşünüyorum.	0,0	20,9	32,6	39,5	7,0	300	2-5	3
8.Bölümümüzde öğrencilerin kararlarının ön planda tutulduğunu düşünüyorum.	7,0	20,9	46,5	16,3	9,3	3,00	1-5	4
9.Bölümümüzde öğrencileri ilgilendiren bilgilerin (örneğin: ders zaman değişimi veya seminer bilgisi vs.) doğru ve zamanında iletilildiğini düşünüyorum.	2,3	7,0	27,9	27,9	34,9*	4,00	1-5	4
10.Okulumuz / Bölümümüz mezuniyet sonrası (örneğin: iş olanakları ve iyi referans olması... vb.) kariyer hayatını olumlu etkileyecek kapasitededir.	4,7	14,0	41,9	25,6	14,0	3,00	1-5	4

*Tavan etkisi gösteren madde

Tablo 2.2. FÖMDA-B Eğitim programları yeterliliği alt kategorisi memnuniyet sorularına verilen yanıtların dağılımı (%)

FÖMDA – B Maddeleri (N=43)	Öğrenci %					Medyan (Ortanca)	Minimum Maksimum	Range (Aralık)
	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok			
1.Bölümümüzde teorik ve uygulamalı eğitimin dengeli olarak verildiğini düşünüyorum.	2,3	14,0	30,2	44,2	9,3	4,00	1-5	4
2.Bölümümüzde teorik kapsamlı derslerin işleme süresinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	0,0	9,3	23,3	55,8	11,6	4,00	2-5	3
3.Bölümümüzde verilen ders notlarının içeriğinin o konu hakkında bilgi sahibi olmamız için yeterli olduğunu düşünüyorum.	0,0	4,7	23,3	55,8	16,3	4,00	2-5	3
4.Bölümümüzde pratik kapsamlı derslerin işleme süresinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	4,7	14,0	34,9	32,6	14,0	3,00	1-5	4
5.Bölümümüzde pratik ders kapsamında pratik sözlü anlatım şeklinin yeterince öğretici olduğunu düşünüyorum.	0,0	9,3	39,5	41,9	9,3	4,00	2-5	3

6.Bölümümüzde pratik ders kapsamında pratik uygulama şeklinin yeterince öğretici olduğunu düşünüyorum.	0,0	9,3	39,5	34,9	16,3	4,00	2-5	3
7.Bölümümüzde derslerin bizlerin aktif katılımını sağlayacak şekilde işlendiğini düşünüyorum.	2,3	11,6	25,6	46,5	14,0	4,00	1-5	4
8.Bölümümüzde derslerin amaçlarını içeren bir ders çıktısı dönem başında bizlere verilmektedir. Ders programı planına uyulduğunu düşünüyorum.	0,0	0,0	9,3	41,9	48,8*	4,00	3-5	2
9.Bölümümüzde derslerde yararlı olacak kaynakların dönem başında belirtildiğini düşünüyorum.	0,0	7,0	14,0	30,2	48,8*	4,00	2-5	3
10.Bölümümüzde verilen ders içeriklerinin yeterince güncellendiğini düşünüyorum	0,0	2,3	18,6	34,9	44,2*	4,00	2-5	3

*Tavan etkisi gösteren madde

Tablo 2.3. FÖMDA-C Ölçme ve değerlendirme kriterleri alt kategorisi memnuniyet sorularına verilen yanıtların dağılımı (%)

FÖMDA – C Maddeleri (N=43)	Öğrenci %					Medyan (Ortanca)	Minimum Maksimum	Range (Aralık)
	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok			
1.Okulumuzda/Bölümümüzde hazırlanan sınav soruları ve yapılan değerlendirmelerin gerçek başarımızı ölçtüğünü düşünüyorum.	7,0	1-5	4	20,9	2,3	3,00	1-5	4
2.Sınav sonunda alınan not/notların derse ilişkin bilginizi yansıttığını düşünüyorum.	4,7	2-5	3	30,2	4,7	3,00	1-5	4
3.Öğretim elemanlarının hazırladıkları sınav sorularının yapıcı ve öğretici olduğunu düşünüyorum.	0,0	2-5	3	34,9	7,0	3,00	2-5	3
4.Değerlendirmelerin yalnız sınavlarla değil ödev, proje ve kısa sınav (quiz) gibi başka değerlendirme yöntemleriyle yapılmasını yararlı buluyorum.	0,0	1-5	4	37,2	30,2*	4,00	2-5	3
5.Teorik sınavların içeriğinin derslerin içeriğiyle uyumlu olduğunu düşünüyorum.	0,0	2-5	3	48,8	27,9*	4,00	3-5	2
6.Teorik sınavların süresinin soruları cevaplamak için yeterli olduğunu düşünüyorum.	0,0	2-5	3	46,5	32,6*	4,00	3-5	2
7.Pratik sınavların sorularının derslerin içeriğiyle uyumlu olduğunu düşünüyorum.	0,0	1-5	4	51,2	32,6*	4,00	2-5	3
8.Pratik sınavların sürelerinin sınav sorularını cevaplamak için yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,3	3-5	2	39,5	34,9*	4,00	1-5	4
9.Pratik sınavlarda değerlendirme ve puanlamanın ne şekilde olduğunun açık olarak belirtildiğini düşünüyorum.	2,3	2-5	3	37,2	18,6	4,00	1-5	4

10. Teorik ve pratik sınav puanlarının ortalaması üzerindeki etkilerinin yüzdeleri olarak uygun olduğunu düşünüyorum.	2,3	2-5	3	44,2	20,9*	4,00	1-5	4
---	-----	-----	---	------	-------	------	-----	---

*Tavan etkisi gösteren madde

Tablo 2.4. FÖMDA-D Akademik personelle ilgili yeterlilik alt kategorisi memnuniyet sorularına verilen yanıtların dağılımı (%)

FÖMDA - D Maddeleri (N=43)	Öğrenci %					Medyan (Ortanca)	Minimum Maksimum	Range (Aralık)
	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok			
1. Bölümümüzün öğretim elemanlarından genel olarak memnunum.	2,3	1-5	4	41,9	32,6*	4,00	1-5	4
2. Danışmanıma haftanın her günü mesai saatleri içerisinde fiili olarak veya iletişim araçlarını kullanarak (örneğin: mail) ulaşabildiğimi düşünüyorum.	4,7	1-5	4	37,2	23,3*	4,00	1-5	4
3. Öğretim elemanlarına haftanın her günü mesai saatleri içerisinde fiili olarak veya iletişim araçlarını kullanarak (örneğin: mail) ulaşabildiğimi düşünüyorum.	2,3	2-5	3	51,2	11,6	4,00	1-5	4
4. Öğretim elemanlarının derse zamanında geldiğini ve zamanında dersi bitirdiklerini düşünüyorum.	0,0	2-5	3	55,8	20,9*	4,00	2-5	3
5. Öğretim elemanlarının derslerde bizlerin eleştirel ve özgür düşünme yeteneğimizin gelişmesine katkı sağladıklarını düşünüyorum.	4,7	3-5	2	37,2	18,6	4,00	1-5	4
6. Öğretim elemanlarının pratik uygulamalarda aktif olarak bizler ile birlikte bulduklarını ve anlaşılmayan konuların tekrardan açıklandığını düşünüyorum.	0,0	3-5	2	39,5	32,6*	4,00	2-5	3
7. Öğretim elemanlarının bizlere fizyoterapistlik mesleği ve etik sorumluluk bilincini birinci sınıftan itibaren kazandırdıklarını düşünüyorum.	2,3	2-5	3	44,2	27,9*	4,00	1-5	4
8. Öğretim elemanlarının mesleki farkındalığı geliştirmeye yönelik olarak bizleri mesleki kongre, sempozyum, kurs ve çeşitli aktivitelere katılım için teşvik ettiklerini düşünüyorum.	0,0	1-5	4	48,8	25,6*	4,00	2-5	3
9. Öğretim elemanlarının derslerde ve sınavlarda bizlere karşı adil bir şekilde yaklaşım gösterdiklerini düşünüyorum.	4,7	1-5	4	37,2	14,0	4,00	1-5	4
10. Öğretim elemanlarının sınıfta öğrencilerle ilgili alınacak kararlarda öğrencilerin görüşlerini aldıklarını ve uyguladıklarını düşünüyorum.	4,7	1-5	4	30,2	11,6	3,00	1-5	4

*Tavan etkisi gösteren madde

Tablo 2.5. FÖMDA-E Fiziksel ve sosyal koşullar alt kategorisi memnuniyet sorularına verilen yanıtların dağılımı (%)

FÖMDA – E Maddeleri (N=43)	Öğrenci %					Medyan (Ortanca)	Minimum Maksimum	Range (Aralık)
	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok			
1.Okulumuzdaki/Bölümümüzdeki sınıflarda veya uygulamalı derslerin yapıldığı laboratuvarlarda yeterli araç ve gereçlerin bulunduğunu düşünüyorum.	2,3	4,7	32,6	44,2	16,3	4,00	1-5	4
2.Elektroterapi laboratuvarlarındaki cihaz sayısının pratik uygulamalarda yeterli olduğunu düşünüyorum.	7,0	16,3	27,9	39,5	9,3	3,00	1-5	4
3.Ölçme ve değerlendirme gereçlerinin sayısının pratik uygulamalarda yeterli olduğunu düşünüyorum.	7,0	11,6	23,3	41,9	16,3	4,00	1-5	4
4.Derslerin yapıldığı ortamın fiziki koşullarının (örneğin: aydınlatma, ısıtma ve temizlik) öğrenme için uygun olduğunu düşünüyorum.	0,0	7,0	18,6	39,5	34,9*	4,00	2-5	3
5.Fakültede bulunan internet erişimi ve bilgisayar laboratuvarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	0,0	4,7	16,3	41,9	37,2*	4,00	2-5	3
6.Kırtasiye olanakları ve fotokopi hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	16,3	9,3	30,2	20,9	23,3*	3,00	1-5	4
7.Okulumuzdaki/Bölümümüzdeki kantin ve dinlenme alanlarının fiziki koşullar (örneğin: temizlik) ve donanımının (örneğin: her tür beslenme şekline uygun gıdalar) yeterli olduğunu düşünüyorum.	9,3	20,9	23,3	32,6	14,0	3,00	1-5	4
8.Okulumuzda/Fakültemizde güvenliğimizin yeterince sağlandığını düşünüyorum.	2,3	7,0	30,2	25,6	34,9*	4,00	1-5	4
9.Okulumuzda/Fakültemizde sağlanan sağlık hizmetleri olanaklarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	9,3	14,0	23,3	37,2	16,3	4,00	1-5	4
10.Üniversitemizdeki ulaşım ağının (otobüs servisleri vb) yeterli olduğunu ve saatler ile uyumlu olduğunu düşünüyorum.	18,6	20,9	27,9	23,3	7,0	3,00	1-5	4

*Tavan etkisi gösteren madde

Tablo 2.6. FÖMDA-Fa Klinik deneyim olanakları – uygulamalı eğitim olanakları alt kategorisi memnuniyet sorularına verilen yanıtların dağılımı (%)

FÖMDA - Fa Maddeleri (N=8)	Öğrenci %					Medyan (Ortanca)	Minimum Maksimum	Range (Aralık)
	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok			
1.Öğretim üyeleri ve ünite asistanları stajım süresince vakaları daha iyi anlamamı ve teorik bilgilerimi pekiştirmemi sağladıklarını düşünüyorum.	0,0	0,0	25,0	50,0	25,0*	4,00	3-5	2

2.Öğretim üyeleri ve ünite asistanları ile stajım süresince rahatça iletişim kurabildiğimi düşünüyorum.	0,0	0,0	12,5	75,0	12,5	4,00	3-5	2
3.Staj saatleri dışında bizlere ünite de çalışma imkânı tanındığını düşünüyorum.	0,0	12,5	25,0	50,0	12,5	4,00	2-5	3
4.Hasta değerlendirmelerine aktif olarak katılabildiğimi düşünüyorum.	0,0	0,0	12,5	75,0	12,5	4,00	3-5	2
5.Staj süresince değerlendirme araç ve gereçlerini etkin bir şekilde kullanabildiğimi düşünüyorum.	0,0	0,0	25,0	62,5	12,5	4,00	3-5	2
6.Hasta tedavi programına aktif olarak katılabildiğimi düşünüyorum.	0,0	0,0	25,0	50,0	25,0*	4,00	3-5	2
7.Staj süresince tedavi araç ve gereçlerini etkin bir şekilde kullanabildiğimi düşünüyorum.	0,0	0,0	0,0	87,5	12,5	4,00	4-5	1
8.Staj süresince gördüğüm vakalar sayesinde teorik bilgilerimi pekiştirme imkânı bulduğumu düşünüyorum.	0,0	0,0	0,0	75,0	25,0*	4,00	4-5	1
9.Staj süresinin öğrenme için uygun olduğunu düşünüyorum.	0,0	25,0	12,5	62,5	0,0	4,00	2-4	2
10.Staj grubundaki öğrenci sayısının öğrenme için uygun olduğunu düşünüyorum.	0,0	0,0	25,0	50,0	25,0*	4,00	3-5	2

*Tavan etkisi gösteren madde

Tablo 2.7. FÖMDA-Fb Klinik deneyim olanakları – hasta tanıma olanakları alt kategorisi memnuniyet sorularına verilen yanıtların dağılımı (%) (N=8)

FÖMDA - Fb Maddeleri (N=8)	Öğrenci %					Medyan (Ortanca)	Minimum Maksimum	Range (Aralık)
	HİÇ	Az	Orta	Çok	Pek çok			
1.Staj süresince karşılaştığımız hasta sayısının yeterli olduğunu düşünüyorum.	0,0	12,5	25,0	62,5	0,0	4,00	2-4	2
2.Staj süresince karşılaştığımız hasta çeşitliliğinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	12,5	12,5	25,0	50,0	0,0	3,50	1-4	3
3.Stajların bizlere hastalarla iletişim becerisini kazandırdığını düşünüyorum.	0,0	0,0	25,0	62,5	12,5	4,00	3-5	2
4.Stajların bizleri klinikte karşılaşılabilecek sorunlara karşı yeterince hazırladığını düşünüyorum.	0,0	0,0	37,5	62,5	0,0	4,00	3-4	1
5.Stajların nörolojik hastalıkların tanımlanması, değerlendirilmesi ve tedavi programının planlanması için gerekli yetenekleri geliştirdiğini düşünüyorum.	0,0	12,5	25,0	50,0	12,5	4,00	2-5	3
6.Stajların ortopedik hastalıkların tanımlanması, değerlendirilmesi ve tedavi programının planlanması için gerekli yetenekleri geliştirdiğini düşünüyorum.	0,0	0,0	50,0	50,0	0,0	3,50	3-4	1

7.Stajların pediatrik hastalıkların tanımlanması, değerlendirilmesi ve tedavi programının planlanması için gerekli yetenekleri geliştirdiğini düşünüyorum.	0,0	0,0	62,5	37,5	0,0	3,00	3-4	1
8.Stajların kardiyak ve respiratuar hastalıkların tanımlanması, değerlendirilmesi ve tedavi programının planlanması için gerekli yetenekleri geliştirdiğini düşünüyorum.	0,0	12,5	50,0	37,5	0,0	3,00	2-4	2
9.Stajların sporcu yaralanmalarının tanımlanması, değerlendirilmesi ve tedavi programının planlanması için gerekli yetenekleri geliştirdiğini düşünüyorum.	0,0	0,0	62,5	37,5	0,0	3,00	3-4	1
10.Stajların protez ve ortez değerlendirmeleri ve rehabilitasyon programının planlanması için gerekli yetenekleri geliştirdiğini düşünüyorum	0,0	12,5	37,5	37,5	12,5	3,00	2-5	3

*Tavan etkisi gösteren madde

Tablo 2.8. FÖMDA-Ga Mezun memnuniyeti – iş hayatı ile ilgili alt kategorisi memnuniyet sorularına verilen yanıtların dağılımı (%) (N=28)

FÖMDA – Ga Maddeleri (N=28)	Öğrenci %					Medyan (Ortanca)	Minimum Maksimum	Range (Aralık)
	Hiç	Az	Otra	Çok	Pek çok			
1- Mezuniyet sonrası iş bulmakta sıkıntı yaşamadım.	13,8	24,1	37,9	13,8	6,9	3,00	1-5	4
2-Okulumuzun/Fakültemizin iş bulmamızda etkin rol oynadığını düşünüyorum.	41,4**	13,8	17,2	20,7	3,4	2,00	1-5	4
3- Maaşımın mesleki becerilerime göre yeterli olduğunu düşünüyorum.	24,1**	31,0	13,8	24,1	3,4	2,00	1-5	4
4- Çeşitli hastane, merkez (tıp merkezi, özel eğitim merkezi) veya kliniklerde çalışabilecek esnekliğe ve yeterliliğe sahibim.	3,4	0,0	13,8	41,4	37,9*	4,00	1-5	4
5- Mesleğe özgü stres faktörleri ile başa çıkabilme yeterliliğine sahibim.	3,4	3,4	10,3	48,3	31,0*	4,00	1-5	4
6- Mesleğin gerektirdikleri doğrultusunda kişiler arası ilişkileri etkin olarak yönetebilme yeterliliğine sahibim.	3,4	0,0	13,8	27,6	51,7*	5,00	1-5	4
7- Fizyoterapistlerin sağlık ekibinin önemli bir parçası olduklarını düşünüyorum.	3,4	0,0	3,4	20,7	69*	5,00	1-5	4
8- Fizyoterapistlerin mesleki etik kurallarına yerince uyduklarını düşünüyorum.	3,4	13,8	27,6	20,7	31,0*	4,00	1-5	4
9- Fizyoterapistlerin sağlık ekibinin diğer mensupları ile iş birliği içerisinde çalıştıklarını düşünüyorum.	3,4	13,8	37,9	20,7	20,7*	3,00	1-5	4
10- Fizyoterapistlerin kurum içi veya kurumlar arası eşit iş yüküne sahip olduklarını düşünüyorum.	17,2	13,8	41,4	10,3	13,8	3,00	1-5	4

*Tavan etkisi gösteren madde, ** Taban etkisi gösteren madde

Tablo 2.9. FÖMDA-Gb Mezun memnuniyeti – kalite ile ilgili alt kategorisi memnuniyet sorularına verilen yanıtların dağılımı (%) (N=28)

FÖMDA – Gb Maddeleri (N=28)	Öğrenci %					Medyan (Ortanca)	Minimum Maksimum	Range (Aralık)
	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok			
1- Mezuniyet sonrası iş bulmakta sıkıntı yaşamadım.	13,8	24,1	37,9	13,8	6,9	3,00	1-5	4
2-Okulumuzun/Fakültemizin iş bulmamızda etkin rol oynadığını düşünüyorum.	41,4**	13,8	17,2	20,7	3,4	2,00	1-5	4
3- Maaşımın mesleki becerilerime göre yeterli olduğunu düşünüyorum.	24,1**	31,0	13,8	24,1	3,4	2,00	1-5	4
4- Çeşitli hastane, merkez (tıp merkezi, özel eğitim merkezi) veya kliniklerde çalışabilecek esnekliğe ve yeterliliğe sahibim.	3,4	0,0	13,8	41,4	37,9*	4,00	1-5	4
5- Mesleğe özgü stres faktörleri ile başa çıkabilme yeterliliğine sahibim.	3,4	3,4	10,3	48,3	31,0*	4,00	1-5	4
6- Mesleğin gerektirdikleri doğrultusunda kişiler arası ilişkileri etkin olarak yönetebilme yeterliliğine sahibim.	3,4	0,0	13,8	27,6	51,7*	5,00	1-5	4
7- Fizyoterapistlerin sağlık ekibinin önemli bir parçası olduklarını düşünüyorum.	3,4	0,0	3,4	20,7	69*	5,00	1-5	4
8- Fizyoterapistlerin mesleki etik kurallarına yeterince uyduklarını düşünüyorum.	3,4	13,8	27,6	20,7	31,0*	4,00	1-5	4
9- Fizyoterapistlerin sağlık ekibinin diğer mensupları ile iş birliği içerisinde çalıştıklarını düşünüyorum.	3,4	13,8	37,9	20,7	20,7*	3,00	1-5	4
10- Fizyoterapistlerin kurum içi veya kurumlar arası eşit iş yüküne sahip olduklarını düşünüyorum.	17,2	13,8	41,4	10,3	13,8	3,00	1-5	4

* =Tavan etkisi gösteren madde

Tartışma

Memnuniyet, bir hizmetin tatmin edici bir şekilde yerine getirildiğine ilişkin algı olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle üniversiteler her geçen gün artan bir şekilde toplam kalite yönetiminin ilkeleri doğrultusunda öğrenci memnuniyeti uygulamaları ile yakından ilgilenmektedir. Sağlık ile ilgili alanlarda eğitim alan bireylerin düşünme, eleştirme, yenilikler keşfetme, bilgiye ulaşma olanaklarını artırma yetenekleri oldukça yüksektir. Günümüzde hızla gelişen bilişim çağıyla birlikte öğrencilerin bilgiyi alıp vermesi yerine, araştırma yapabilmesi, sorunu çözebilmesi, yaratıcı ve eleştirel düşünme gibi çeşitli bilişsel yolları bilmesi ve uygulayabilmesi, öğrenme sürecinde etkin olabilmesi gibi birçok niteliğe sahip olmaları beklenmektedir (Hüzmeli, Hüzmeli ve Gökçek, 2018). Özellikle klinik deneyim ve pratik beceri gerektiren Fizyoterapi ve Rehabilitasyon meslek adaylarının eğitimleri ile ilgili birçok konuda memnuniyet düzeylerinin sorgulanması üniversite, bölüm ve öğretim elemanları eksiklerinin giderilmesi ve verilen eğitim üzerinde önemli katkı sağlaması açısından önemlidir.

Bilimsel kaynaklarda üniversite öğrencilerinin memnuniyet düzeylerini belirlemek için kullanılan farklı anketler bulunmasına rağmen Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencileri, mezunlar ve öğretim elemanları için eğitim programlarının akademik ortam, eğitim program yeterliliği, ölçme ve değerlendirme kriterleri, akademik personelle ilgili yeterlilik, fiziksel ve sosyal altyapı koşulları, klinik deneyim olanakları, mezun memnuniyeti, öğretim elemanları memnuniyeti ve süpervizör/klinik danışman memnuniyetinin bir arada değerlendirildiği herhangi bir anket bulunmamaktadır. Bu nedenle Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencilerinin ve mezunlarının memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi amacıyla kullanılmak üzere Doğu Akdeniz Üniversitesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğretim elemanları tarafından "Fizyoterapi Öğrencileri Memnuniyet Düzey Anketi" geliştirildi. Bu çalışmada Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi bünyesindeki Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencilerinin memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilen "Fizyoterapi Öğrencileri Memnuniyet Düzey Anketi" sonuçları incelenmiştir.

Çalışma verilerinden elde edilen sonuçlar incelendiğinde FÖMDA Anketi'nde öğrenci memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu maddeler; "öğrencileri ilgilendiren bilgilerin doğru zamanda iletilmesi", "ders çıktılarının dönem başında verilip buna uygun ilerlenmesi", "pratik sınav sorularının ders içerikleriyle paralel olması", "öğretim elemanlarının ders başlangıç ve bitiş saatlerine uyum sağlaması", "fakültede bulunan internet ve bilgisayar erişiminin yeterli olması", "staj süresince gördükleri vakaların teorik bilgiyi pratik ile pekiştirme imkânı bulmaları" ve "stajların hastalar ile iletişim yeteneğini arttırması" olarak belirlendi. FÖMDA Anketi'nde mezunların memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu maddeler ise; "sağlık ekibinin önemli bir parçası olma" ve "lisans eğitimi kalitesi" olduğu saptandı.

Çalışmamızda, öğrenci memnuniyetlerinin en düşük olduğu maddeler "öğrenci kararlarının ön planda tutulması", "pratik ders süre yeterliliği", "sınav soru ve öğrenci değerlendirmelerinin gerçek başarıyı net olarak ölçmesi", "alınacak kararlarda öğrenci görüşlerinin alınması", "ulaşım ağının imkânları", "staj süresi" ve "hasta çeşitliliği" olduğu görüldü. Mezunların memnuniyetlerinin en düşük maddelerinin ise "fakültenin iş bulmadaki rolü" ve "yaşam boyu öğrenme bilinci kazandırma" olduğu belirlendi.

FÖMDA içerisinde birçok alt maddede tavan etkisinin olduğu bulgular bölümünde ayrıntılı olarak verildi. Bu ankete katılan öğrencilerin başarı ortalamalarının 2.5/ 4.00 üzeri olması nedeniyle tavan etkisi görülmüş olabileceğini düşünmekteyiz. Rode vd. (2005) yapmış oldukları çalışmada performansı iyi olan öğrencilerin daha memnun ve mutlu olduklarını tespit etmişler ve memnuniyet düzeyinin GPA'yı, GPA'nın da memnuniyet düzeyini arttırdığını belirtmişler. Çalışmamızda öğrenci sayısının az olması ve sadece akademik başarı yüksek olan öğrencilerin çalışmaya dâhil edilmesi nedeniyle tavan etkisi görüldüğü düşünülmektedir. Bu nedenle daha sonraki çalışmalarda memnuniyet düzeyi hakkında daha gerçekçi bir sonuç yaratması amacıyla katılımcıların not ortalamasının genel öğrenci profilini yansıtacak şekilde planlama yapılması önerilmektedir.

FÖMDA-A bölümünde ele aldığımız akademik ortamı ilgilendiren, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon lisans programına devam eden öğrenciler tarafından

değerlendirilen bölümde öğrenci memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde “öğrencileri ilgilendiren bilgilerin doğru zamanda iletilmesi” olduğu görüldü. Bu bağlamda, Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Lisans Programı çerçevesinde kullanılan iletişim ağının (fakülte koridorlarında bulunan panoların ve okul/fakülte/bölümün resmi sosyal medya hesaplarının kullanımı) aktif ve doğru kullanımının öğrencilerle olan iletişimi kuvvetlendirdiği ve gerekli duyuruların zamanında genel kitleye ulaşıyor olabileceği şeklinde yorumlanabilir. FÖMDA-A bölümünde öğrenci memnuniyetlerinin en düşük bulunduğu maddenin ise “öğrenci kararlarının ön planda tutulması” olduğu saptandı. Bölümümüz genel itibarı ile öğrenci fikirlerine önem veren, dinamik ve değişime açık yapıya sahiptir. Bunun yanı sıra öğrencilerin fakülte ya da bölümümüz içerisinde geri bildirim yapabilecekleri “geri bildirim kutuları” bulunmakta ve tüm bu geri bildirimler düzenli aralıklarla üst yönetim (Dekanlık, Bölüm Başkanlığı) tarafından değerlendirilmektedir. Fakat alınan kararlar ve uygulamaların ardından öğrencilerin geri bildirim yapmalarının yeterli olmayabileceği görülmektedir. Öğrencilerin alınacak kararlarda söz hakkı olabilmesi amacıyla Fakülte bünyesinde yer alan kurul ve komisyonlarda öğrenci temsiliyetinin sağlanmasının yararlı olabileceği belirtilebilir.

Devebakan ve arkadaşları (2003) tarafından program başarısını belirlemede sadece öğrenci başarı düzeyinin değil öğretim elemanının öğretme metodolojisi ile değerlendirilmesi gerekliliği savunulmaktadır (Devebakan, Koçdor, Musal, 2003). Ayrıca Erden vd. (2017) yapmış oldukları bir diğer çalışmada ise ders içeriklerinin sürekli güncellenmesi ve güncel sunum tekniklerinin daha etkin kullanılması gerektiğini vurgulamaktadırlar (Erden, Cavlak, and Turhan, 2017). Bu sonuçlara benzer bir şekilde çalışmamızda FÖMDA- B bölümünde öğrenci memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde “bölüm derslerinin amaçlarını içeren ders çıktısının dönem başında verilmesi ve ders program planına uyulması” olduğu görüldü. Bölümümüz öğretim elemanlarının ders programları ile ilgili her türlü bilgi paylaşımlarının öğrencilerin memnuniyet düzeyini artırdığını destekler niteliktedir.

Erden ve diğerleri (2017) çalışmalarında öğrenci ve öğretim elemanlarının not değerlendirme sisteminden düşük düzeyde memnun olmaları durumunda sınav sisteminin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Özellikle öğretim elemanlarının memnuniyetsizliğinin öğrenci sayısının yüksek oluşundan, uygulama sınavlarında öğrenciyi değerlendirecek yeterli ve uygun araç, gereç ve ekipmanın noksanlığı yanında zaman yetersizliğinden kaynaklandığı belirtilmiştir (Erden, Cavlak ve Turhan, 2017). Çalışmamızda FÖMDA-B bölümünde öğrenci memnuniyetlerinin en düşük bulunduğu madde “bölümün pratik kapsamlı derslerin işleme süresinin yeterliliği” olduğu görülmüştür. Bu sonuç öğrencilerin uygulama bilgi ve becerilerini geliştirebilmeleri için uygulamalı derslerde daha fazla çalışma sürelerine ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

FÖMDA-C “ölçme değerlendirme” memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu maddenin “pratik sınav sorularının derslerin içeriğiyle uyumu” olduğu görülmektedir. Memnuniyetlerinin en düşük bulunduğu maddenin ise “hazırlanan sınav soruları ve yapılan değerlendirmelerin gerçek başarıyı ölçmesi” olduğu görülmektedir. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon eğitimi performansa dayalı klinik uygulamaların yer aldığı bir ders programına sahiptir. Bu nedenle birçok ders kapsamında kuramsal

sınavların yanı sıra performansa dayalı değerlendirmeyi içeren pratik sınavlar da yapılmaktadır. El-gohary tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin performansının değerlendirilmesini kolaylaştırmak için klinik-pratik puanlama rubriklerinin değerlendiricilerin özneliği nesnelleştirmelerine ve belirsizliklerin üstesinden gelmelerine yardımcı olacak çok değerli araçlar olduğu belirtilmiştir (El-gohary 2018). Bu bağlamda, eksiklerin giderilmesi için sınavlarda kullanılan soru veya değerlendirme sisteminin yeniden gözden geçirilmesi, her ders için rubriklerinin geliştirilip kullanılması ve konuyla ilgili öğrenci memnuniyetinin artışı olarak tekrar sorgulanması, meydana gelen gelişme ve değişimlerin memnuniyet düzeyleri üzerindeki etkilerin izlenmesi gerektiğini düşündürmektedir.

FÖMDA-D "akademik personelle ilgili yeterlilik" bölümünde öğrencilerin memnuniyetlerinin en yüksek bulunduğu madde "öğretim elemanlarının ders başlangıç ve bitiş saatlerine uyum sağlaması" olurken memnuniyetlerinin en düşük olduğu madde "alınacak kararlarda öğrenci görüşlerinin alınması" olduğu belirlendi. Öğretim elemanlarının ders başlangıç ve bitiş saatleri hususunda hassas davranarak gerekli özeni sağladıkları ve bunun da öğrenciler tarafından memnuniyet yaratan olumlu yönlerden birisi olduğu görülmektedir. Öğretim elemanının derse belirtilen saatte başlatması ve tamamlamasının öğrenciye gösterilen saygının bir göstergesidir ve memnuniyet yaratan önemli bir faktör niteliğindedir. Öte yandan, FÖMDA-D bölümü "alınacak kararlarda öğrenci görüşlerinin alınması" maddesi ile ilgili memnuniyet düzeyinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin görüş ve geri bildirimlerinin üniversite eğitim programlarının etkili ve verimli olmasında rasyonel ve güvenilir kaynaklar olduğu belirtilmektedir (Jurkowitsch, Vignali ve Kaufmann, 2006; Chandramohan, 2019). Bu anlamda, daha önceki maddelerde belirtildiği gibi öğrenci görüşlerinin alınması konusunda izlenen yolların geri bildirimlerle desteklenmesi ve alınacak kararlarda söz haklarının olabilmesi amacıyla Sağlık Bilimleri Fakültesi bünyesinde yer alan kurul ve komisyonlarda öğrenci temsiliyetinin sağlanmasının önem taşıdığı düşünülmektedir.

Son zamanlarda teknolojik desteklerin artması ve internet ağındaki gelişmeler akademik gelişim amaçlı olarak internet kullanımının araştırma ve öğrenme için kullanılmasını sağlamıştır. Eğitim ortamlarında sıklıkla kullanılan internet, mekân bağımsızlığı avantajı ile insanlar ve bilgisayarlar arası etkileşimi artırmıştır. Birbirlerinden uzakta bulunan öğrencilerin işbirliği yapmasına ve uzmanlara ulaşmalarına imkân sağlamıştır (Özüdoğru, 2017). Üniversite ve fakültemizin fiziksel ve sosyal koşullarının değerlendirildiği FÖMDA-E "Fiziksel ve sosyal koşullar" memnuniyetlerinin en yüksek olduğu madde "fakültede bulunan internet ve bilgisayar erişiminin yeterli olması" teknoloji çağının gereksinimlerinden biri haline gelen uzaktan eğitime hazır olunduğunun göstergesidir. FÖMDA-E "Fiziksel ve sosyal koşullar" memnuniyetlerinin en düşük bulunduğu madde "ulaşım ağının imkânları" olduğu bulundu. Kent-Kampüs özelliğinde olan üniversitemizde ulaşım konusuna oldukça önem verilmektedir. Ayrıca, kampüs içerisinde, ders saatlerine uygun olarak ve devamlı olarak seyir yapan ücretsiz ulaşım servisi bulunmaktadır. Ancak gerekli durumlarda yeterli otobüs sayısına ulaşılması ve servis saatlerinin sıklaştırılmasına yönelik çalışmaların yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Öğrencilerin, klinik uygulamalarının mesleki gelişmelerine olumlu yönde etki

sağladığı, fizyoterapistlerin hasta ile olan iletişimde deneyim kazandırdığı, yapılan stajın mesleki anlamda öğrencilerdeki özgüveni geliştirdiği, klinik staj esnasında eksiklerin fark edilmesi ve ileriki dönemlerde meslek hayatlarında yön verici olması bakımından yararlı olduğu belirtilmektedir (Keskin ve arkadaşları, 2019). Çalışmamızda öğrenci memnuniyetini sorgulayan kategori FÖMDA-F kendi içinde FÖMDA-Fa “uygulamalı eğitim olanakları” ve FÖMDA-Fb “hasta tanıma olanakları” alt başlıkları altında değerlendirilmektedir. FÖMDA-Fa “uygulamalı eğitim olanakları”, öğrenciler için en yüksek memnuniyet düzeyine sahip kategori olduğu ve FÖMDA-Fa memnuniyet düzeyinin en yüksek maddenin “staj süresince gördükleri vakaların teorik bilgiyi pratik ile pekiştirme imkânı bulmaları” olduğu görülmektedir. Klinik ortamlarının öğrenim hedefleri doğrultusunda seçilmesinin öğrencilerin mesleki gelişimleri üzerinde kalıcı bir etkisi olmaktadır. Bununla birlikte yapılan çalışmalarda klinik uygulamaların öğrenciler için stres oluşturması, kısa süreli olması, klinik ortamlarının öğrenme hedefini karşılamaması, beceri odaklı olmaması, rol modeli görmekteki sorunlar ve iş merkezli çalışmalar nedeniyle tam olarak hedefine ulaşmadığı belirtilmiştir (Solakoğlu, 2014). Bu bağlamda çalışmamızda FÖMDA-Fa memnuniyet düzeyinin en düşük olduğu maddenin “staj süresi” olduğu görülmüş olup öğrenci öğrenim hedeflerinin artırılması için staj sürelerinin artırılması veya daha verimli kullanılması amacıyla iyileştirilmesinin yararlı olabileceği görülmüştür.

FÖMDA-Fb “Klinik deneyim olanakları” memnuniyet düzeyinin en yüksek olduğu madde “stajların hastalar ile iletişim yeteneğini arttırması” olduğu saptandı. Bu noktada, fakültemizde farklı hasta grupları ile klinik uygulama yapabilme imkânı sağlanmasının katkı sağladığı ifade edilebilir. FÖMDA-Fb memnuniyet düzeyinin en düşük olduğu maddenin “hasta çeşitliliği” olduğu görüldü. Benzer şekilde Keskin ve arkadaşları (2019), tarafından yapılan çalışmada, öğrenci memnuniyetinin en az bulunduğu maddede pratik uygulamalarda vaka çeşitliliğinin yetersiz olduğu bildirilmiş. Bu durumun telafi edilmesi amacıyla uygulama derslerinde hasta senaryoları ile vaka çalışmalarına daha çok zaman ayrılması yurtiçi ve yurtdışı paydaş kurumlarla akademik iş birliği protokollerinin yapılmasının uygun olacağı görüşündeyiz.

Yeni mezun fizyoterapistlerin daha verimli ve kaliteli çalışabilmesi için hayata ve mesleklerine umutla bakabilmeleri sağlanmalıdır. Öğrencilerin akademik başarısının, mesleki yeterliliğinin ve memnuniyetinin artırılması için öğretim elemanlarının desteğinin alınması gerektiği ve istihdam artışı ile orantılı olarak mezun verilmesinin iş bulma imkânlarını artıracığı ifade edilmiştir (Kaya-Mutlu, Razak-Özdinçler ve Birinci, 2017). Yapmış olduğumuz çalışmada mezun bireylerin iş hayatı ile ilgili memnuniyetlerinin sorgulandığı FÖMDA-Ga memnuniyet düzeylerinin en yüksek bulunduğu maddenin mesleki farkındalığın göstergesi olarak “sağlık ekibinin önemli bir parçası olma” şeklinde ifade edildiği belirlendi. FÖMDA-Ga memnuniyetlerinin en düşük bulunan madde “fakültenin iş bulmadaki rolü” olduğu bulundu. Bu sonuçlara göre bazı mesleki umutsuzlukların azaltılması için iş bulma ve yönlendirme olanaklarının geliştirilmesi planlanabileceği düşünüldü.

FÖMDA-Gb’de “Kalite ile ilgili” memnuniyetin en yüksek olduğu maddenin “lisans eğitimi kalitesi” olduğu görüldü. DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümü

kaliteli eğitime değer veren ve kalite standartlarını her geçen yıl yükseltme çabasında olan bir bölümdür. Bölümümüz KKTC’de kurulan ilk Fizyoterapi ve Rehabilitasyon eğitiminin verildiği kurumdur, ayrıca Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (SABAK) tarafından beş yıllık akreditasyon almaya hak kazanan KKTC’de ilk bölüm, kuruluşundan itibaren ise beş yıllık akreditasyon almaya hak kazanan sekiz üniversiteden biri niteliğindedir. Öte yandan, FÖMDA-Gb memnuniyetin en düşük olduğu maddenin ‘yaşam boyu öğrenme bilinci kazandırma’ olduğu tespit edildi. Üniversitelerin kalite standartlarına değer vermeleri ve yüksek kalite eğitim verilmesi gelişen ve değişen bilginin edinilmesi için yeterli değildir bu anlamda yaşam boyu öğrenme bilincinin artırılması amacıyla daha büyük çaba verilmesi gerekmektedir.

Limitasyon

Bu çalışma KKTC’de Fizyoterapi ve Rehabilitasyon eğitimi alan öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan ilk çalışma olması, klinik deneyim ve pratik beceri gerektiren bu meslek grubu adaylarının eğitimine katkı sunması açısından önemlidir. Özellikle memnuniyet ve beklentilerin tespit edilerek memnuniyet sağlayacak standartların oluşturulması ve izlenmesi açısından bu çalışmanın önem taşıdığını düşünmekteyiz. Bununla birlikte çalışmada sadece başarılı öğrencilere (ortalaması dört üzerinden $\geq 2,5$) yer verilmesi çalışmanın birincil sınırlaması niteliğindedir. Öğrencinin bir dönemde başarılı sayılabilmesi için dönem sonu ortalaması (GPA)’nın tam not olan 4.00 üzerinden asgari 2.00 olması gerekmektedir. Sağlık bilimleri alanında yapılan önceki memnuniyet araştırmaları (Çelebiler, Süzen ve Şendağ, 2013); (Erden, 2015); (Alghamdi, Alzahrani, ve Abdelaziem, 2017) da referans alınarak başarılı sayılan öğrencilerin çalışmaya katılımının memnuniyet durumu hakkında daha doğru bir sonuç yaratacağı düşünülerek belirlenmişti. Bu nedenle çalışmamızda tavan etkisinin görülmüş olması olasıdır. Daha sonraki çalışmalarda katılımcıların genel ortalama temel alınarak dâhil edilmesinin memnuniyet düzeyi hakkında daha gerçekçi bir sonuç yaratacağını düşünmekteyiz.

İkinci olarak ise çalışmada sadece öğrenciler ve mezunların memnuniyet düzeyi değerlendirilmiştir, FÖMDA öğrenciler ve mezunların yanı sıra öğretim elemanları ve süpervizörlerin de memnuniyet düzeylerinin değerlendirilmesine ait alt kategoriler içermektedir. Katılımcı sayısının az olması dolayısıyla yeterli kişi sayısına ulaşılamaması bu anlamda bir sınırlama yaratmıştır.

İleriki çalışmalarda FÖMDA’nın tüm alt kategorileri kullanılarak öğrenci ve mezunların yanı sıra öğretim elemanları ve süpervizörlerin de memnuniyet düzeylerinin belirlenmesini içeren alt kategorilerin değerlendirilmesinin bilimsel yayınlara yeni bir katkı sağlayacağını düşünmekteyiz. Ayrıca farklı üniversitelerdeki Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümlerinin katılımını içeren ve katılımcı sayısının yeterliliği sağlanarak anketin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması planlanmaktadır.

Sonuç

Çalışmanın sonuçları incelendiğinde, DAÜ Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü öğrencilerinin genel memnuniyet düzeylerinin iyi olduğu görülmektedir. Tüm kategorilerin alt maddeleri incelendiğinde öğrencilerin memnuniyet düzeyinin en yüksek olduğu maddelerin “stajın teorik bilgiyi ve iletişim becerisini artırması”, “ders programlarının planlanması ve yürütülmesi”, “derslerin zamanında başlaması ve bitmesi”, “pratik sınav içeriğinin ders içeriği ile uyumu”, “internet ve bilgisayar laboratuvarlarının yeterliliği”, memnuniyet düzeyinin en düşük olduğu maddelerin ise “öğrenci görüşlerinin ve kararlarının ön planda tutulması”, “pratik ders süre yeterliliği”, “sınav sorularının başarıyı ölçebilirliği”, “ulaşım ağının yetersizliği” ve “staj süresinin ve hasta çeşitliliğinin yetersiz olması” olduğu belirlenmiştir. Mezunların memnuniyet düzeyinin en yüksek olduğu maddelerin “lisans eğitimi kalitesi ve sağlık ekibinin önemli bir parçası olma”, memnuniyet düzeyinin en düşük maddelerin ise “fakültenin iş bulmadaki rolü” ve “yaşam boyu öğrenme bilinci kazandırma” olduğu belirlendi.

Kaynaklar

- Aitken, N. D. (1982). College Student Performance, Satisfaction and Retention: Specification and Estimation of a Structural Model. *The Journal of Higher Education*, 53 (1), 32.
- Alghamdi, A. R. N., Alzahrani, S. S., ve Abdel-aziem, A. A. (2017). Physiotherapy Students Learning and Teaching Satisfaction. *Journal of Contemporary Medicine*, 7 (1), 1-1.
- Arsenault, N., ve Anderson G. (1998). New Learning Horizons for Older Adults ProQuest. *Journal of Physical Education, Recreation ve Dance*, 69 (3): 27-3.
- Ansari, W. El. (2003). Satisfaction Trends in Undergraduate Physiotherapy Education. *Physiotherapy*, 89 (3), 171-185.
- Association American Physical Therapy. (2001). *Guide to Physical Therapist Practice*. Second Edition. *Journal of American Physical Therapy Association*. Phys Ther., 81 (1), 9-746.
- Astin, A.W. (1987). Retaining and Satisfying Students. *The Educational Record*, 68, 36-42.
- Baykal, U., Sokmen, S., Korkmaz, S. ve Akgun, E. (2005). Determining Student Satisfaction in a Nursing College. *Nurse Education Today*, 25 (4), 255-262.
- Buccieri, K. M., Pivko, S. E., ve Olzenak, D. L. (2011). How Does a Physical Therapist Acquire the Skills of an Expert Clinical Instructor. *Journal of Physical Therapy Education*, 25 (2), 17-23.
- Can, F. (2016). Fizyoterapi ve Rehabilitasyonun Mesleki Gelişim Tarihçesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1 (3), 1-6.
- Chandramohan, S. (2019). Student Satisfaction through Service Quality a Review on Higher Education Sector. *Archives of Business Research (ABR)*, 7 (7), 242-249.
- Chartered Society of Physiotherapy. (2020). *Learning and Development Principles for CSP Accreditation of Pre-registration Programmes in Physiotherapy*. London: CPS.

- Çelebiler, N., Süzen, B., ve Şendağ, R. (2013). Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi 4-5-6. Sınıf Öğrenci Memnuniyeti Düzeyi Değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3 (1), 1-9.
- D'Souza, M. S., Karkada, S. N., Parahoo, K. ve Venkatesaperumal, R. (2015). Perception of and Satisfaction with the Clinical Learning Environment Among Nursing Students. *Nurse Education Today*, 35 (6), 833-840.
- DeShields, O. W., Kara, A. ve Kaynak, E. (2005). Determinants of Business Student Satisfaction and Retention in Higher Education: Applying Herzberg's Two-Factor Theory. *International Journal of Educational Management*, 19, 128-139.
- Devebakan, N., Koçdor, H. ve Musal, B. (2003). Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Lisansüstü eğitim kalitesinin artırılması kapsamında öğrencilerin eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 30-44.
- El-gohary, T. M. (2018). Scoring Rubric for Practical Biomechanics Exams: A Systematic Approach for Objectifying the Subjectivity in the Field. *International Journal of Health and Rehabilitation Sciences (IJHRS)*, 7, 192-196.
- Ekinci, C. E. ve Burgaz, B. (2007). Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Bazı Akademik Hizmetlere İlişkin Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33 (33), 120-134.
- Erden, A. (2015). *Türkiye'deki Fizyoterapi Öğretim Elemanlarının ve Son sınıf Öğrencilerinin Fizyoterapi Eğitimi ile İlgili Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi* [Doktora Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü].
- Erden, A., Cavlak, U. ve Turhan, K. (2017). Türkiye'de Fizyoterapi Eğitimi Memnuniyet Düzeyi. *Fizyoterapi Rehabilitasyon*, 28 (2), 73-85.
- Fontaine, K. (2014). Effects of a Retention Intervention Program for Associate Degree Nursing Students. *Nursing Education Perspectives*, 35 (2), 94-99.
- Furze, J., Kenyon, L. K., ve Jensen, G. M. (2015). Connecting Classroom, Clinic, and Context: Clinical Reasoning Strategies for Clinical Instructors and Academic Faculty. *Pediatric Physical Therapy: The Official Publication of the Section on Pediatrics of the American Physical Therapy Association*, 27 (4), 368-375.
- Hüzmeli, İ., Hüzmeli, E. D. ve Gökçek, Ö. (2018). Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Öğrenme Stilleri. *Sağlık Bilimlerinde Eğitim Dergisi*, 1 (1), 1-11.
- Jurkowitzsch, S., Vignali, C., ve Kaufmann, H. R. (2006). A Student Satisfaction Model for Austrian Higher Education Providers Considering Aspects of Marketing Communications. *Innovative Marketing*, 2 (3), 9-23.
- Kahraman, T., Saraç, D. C. ve Kaya, D.Ö. (2018). Eğitiminin Başında ve Sonunda Olan Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Öğrencilerinin Beklenti ve Memnuniyet Düzeylerinin Karşılaştırılması. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 15-22.
- Kaya-Mutlu, E., Razak-Özdinçler, A. ve Birinci, T. (2017). Fizyoterapi Ve Rehabilitasyon Bölümü Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Umutsuzluk Düzeyleri ve İlişkili Parametreler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 4 (3), 228-35.

- Keskin, T., Ergan M., Başkurt Z. ve Başkurt F. (2019). Fizyoterapi Öğrencilerinin Klinik Uygulama Deneyimlerinin Değerlendirilmesi. *Sağlık Bilimleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon (SABAK) Kongresi*, Ankara, Türkiye, 17 -19 Ekim 2019), Kitabı, 1, 80-87.
- KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı (2019/2020). "KKTC Üniversite İstatistikleri 2019-2020." <https://yobisonline.mebnet.net/frmTrncUniversityStatistics2019.aspx>
- Mark, E. (2013). Student Satisfaction and the Customer Focus in Higher Education. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 35 (1), 2–10.
- McHorney, C. A., ve Tarlov, A. R. (1995). Individual-Patient Monitoring in Clinical Practice are Available Health Status Surveys Adequate. *Quality of Life Research*, 4 (4), 293-307.
- Neumayer, L., Kaiser, S., Anderson, K., Barney, L., Curet, M., Jacobs, D., Gazak, C. (2002). Perceptions of Women Medical Students and Their Influence on Career Choice. *American Journal of Surgery*, 183 (2), 146–150.
- Papathanasiou, I. V., Tsaras, K., ve Sarafis, P. (2014). Views and Perceptions of Nursing Students on Their Clinical Learning Environment: Teaching and Learning. *Nurse Education Today*, 34 (1), 57–60.
- Robins, L. S., Gruppen, L. D., Alexander, G. L., Fantone, J. C., ve Davis, W. K. (1997). A Predictive Model of Student Satisfaction with the Medical School Learning Environment. *Academic Medicine: Journal of the Association of American Medical Colleges*, 72 (2), 134–139.
- Rode, J. C., Arthaud-Day, M. L., Mooney, C. H., Near, J. P., Baldwin, T. T., Bommer, W. H., ve Rubin, R. S. (2005). Life Satisfaction and Student Performance. *Academy of Management Learning ve Education*, 4 (4), 421-433.
- Solakoglu, Z. (2014). Evaluating the Educational Gains of the 6th Year Medical Students on Injection and Surgical Suture Practices. *Journal of Istanbul Faculty of Medicine*, 77 (1), 1–7.
- Ulusoy H., Arslan Ç., ve Bekar M. (2010). Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitimleriyle İlgili Memnuniyet Düzeylerinin Saptanması. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3 (2), 15–24.
- Uzgören, N., ve Uzgören, E. (2007). Dumlupınar Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Memnuniyetini Etkileyen Bireysel Özelliklerin İstatistiksel Analizi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (9), 173–92.
- Ziaee, V., Ahmadinejad, Z., ve Morravedji, A. R. (2004). An Evaluation on Medical Students' Satisfaction with Clinical Education and its Effective Factors. *Medical Education Online*, 9 (1), 4365.